

Mágikus-szagrális elemek a fog- és szájbetegségek hagyományos (népi) gyógyításában Magyarországon

Ancient Folkish Curing Methods of Dental and Oral Diseases in Hungary

ifj. dr. Kaán Miklós

kaanm@freemail.hu, , kaanm@fok.usn.hu

Initially submitted Juny05. 2012; accepted for publication July0 7, 2012

Abstract:

The research area of the author is the ancient, folkish, conventional treatment methods of dental and oral diseases. Among the treatment methods there are a lot of partially or entirely magical and/or sacral procedures. It is not easy to determine the range of the unrealistic, magical curing techniques. We can talk about magical healing if there is no direct contact between the medicine and the patient; if the medicine does not get into the human organism and if the pronounced texts and/or the performed actions are responsible alone for the healing. Sometimes the purpose of the treatment seems to be absolutely unrealistic. The methods based on analogical principles also belong to the topic. Curing connected with mysterious numbers, places, appointments (sacral celebration days) can be declared as magical treatments, too.

The article aggregates the magical, sacral treatment methods of oral diseases referring to the main features of the encroachments. Ensuring magical, cosmic field of force (magic circle, amulets, using the force of storm or moon etc.), is a typical characteristic of the former, ancient curing methods. Taking the help of God was quite general in previous centuries even is the application of blessed objects, meals, plants, etc. Pow-wow, healing prayers, mysterious numbers, places, times were widely used. Analogical treatment methods based on similarity also belong to magic curing. In Hungary the transfer, the transmission, the remittal of illnesses to other persons or animals or trees were also wide-spread, as well as the attribution of the disorders to the wind or to the stream. Offers were also used in many places of the country in the treatment of teeth.

The fumigation and muck-therapy have also their own magic bearing. The magical methods applied in Hungary are similar to those of the antique and medieval European medical practice.

Kulcsszavak: fog- és szájbetegségek mágikus gyógymódjai, betegségek átvitele-átadása, analógiás gyógymódok, ráolvasás, panácea

Keywords: magical therapy of dental and oral diseases, transfer and transmission of illnesses, analogical therapy, to pow wow, panacea

A népi gyógyítás (a népi foggyógyítás) a néphitnek olyan szegmense, amelyben keverednek a tudás- és a mágikus, transzcendentális elemek. Olyan összetett szabálysorozatról van szó, amelyben nagyon nehéz elválasztani a hiedelmeket a tényszerű és hasznos tudástól, ráadásul (mint sokszor kiderült) a hit vagy a hiedelmek gyógyító erejét sem szabad lebecsülni. A hit a hagyománynak empirikusan nem ellenőrzött eleme, ugyanakkor a népi tudás számos elemét az évszázados gyakorlat megerősítette (pl. a gyógynövények hatását egyes betegségek és gyógyító eljárások esetében). A népi gyógyításhoz kapcsolódó tudásanyag önmagában is kétrétegű: egyrészt a betegségekről szóló ismereteket, másrészt a gyógyításhoz felhasznált szereket, illetve a gyógyító cselekvésekre, szövegekre vonatkozó utasításokat tartalmazza (Hoppál 1990: 693–694).

Nem könnyű megvonni a határvonalat a szerekekkel történő orvoslás és a mágikus gyógyító eljárások között, hiszen nagyon sokszor kísérik a gyógyszerek bevitelét, kenetetést, dunsztkötést stb. imák, ráolvasások, misztikus számokhoz, helyekhez, időpontokhoz kötött előírások és cselekvéssorok.

Annak, hogy a népi foggyógyítás ismeretanyagán belül mégis különálló témakörként kezeltem a mágikus foggyógyító eljárásokat, egyrészt az az oka, hogy a szakirodalomban is találkoztam (vö. például Pócs Éva szerk.: *Mágikus és szakrális medicina*) a „babonás”, „hiedelmeken alapuló” stb. gyógymódok tárgyalásával. A feldolgozott anyagban találtam olyan foggyógyításra szolgáló eljárásokat, amelyek egyetlen más csoportba sem voltak besorolhatóak. Ez a csoport nem tartalmazott sem növényi, sem állati, sem más eredetű orvosló szert, sőt sebészeti vagy egyéb manuális beavatkozáshoz sem voltak köthetőek.

S. Sárdi (2010: 530–531) 17-18. századi mágikus gyógyító eljárásokról írott tanulmányában határozta meg, hogy milyen esetekben sorolható egy eljárás a transzcendens, mágikus körbe. Megállapítja, hogy: *Az, hogy egy anyag vagy eljárás alkalmatlannak tűnik a gyógyításra, még nem jelenti azt, hogy átsorolhatjuk ebbe a körbe.* Megállapítása szerint a gyógymód a következő szempontok megléte esetén sorolható a mágikus orvosló eljárások közé.

1. Ha a gyógyítás során felhasznált anyag nem kerül közvetlen kontaktusba a beteggel, azaz nem nyeli le, nem helyezi valamely testrészére, nem szippantja be stb., hanem például a párnája alá teszi vagy felakasztja az ajtófélfára stb. Ide sorolható minden olyan eljárás, amelyben egyáltalán nem szerepel gyógyszer, csak a kimondott szó és/vagy az elvégzett cselekvés hivatott a beteget meggyógyítani, illetve a betegséget megelőzni.

